

BALOGH BÉNI

A PUTNOKI NAGY-HARANG

Bizony a törökök a Sajó völgyét sem kímélték. Még javában tartotta magát a füleki vár, de a tarfejű ozmánok már kirabolták a kies Sajó-völgy apró falvait... E sorsra jutott a Gömör és Borsod megyék kapujában fekvő népes helység: Putnok is.

A község népe a keleméri rengetegben keresett menedéket, mert nem akarták, hogy rabszíjra fűzve elhajtassák őket.

Amikor pedig a helységbe visszatérhettek, nemcsak a saját kis otthonukat találták üresen, hanem a templomtornyot is... A Gömör megyeszerte híres, szépen kongó hatalmas putnoki nagyharangot elrabolták.

Hanem: minden hosszúnak vége lesz egyszer! – tartja a szólásmondás. Így volt ez a török uralommal is... Mert noha közel 150 évig itt pusztítottak, de a dédunokák csak megérték a kitakarodásukat.

– Hej, minden jó lenne már, csak a harangunk megvolna – sóhajtott a helység papja... A jelenlevő községi bíró igent intett fejével.

Ekkor váratlanul egy vándorköszörűs nyitott be hozzájuk.

– En olyan hírt mondok kigyelmeteknek, hogy belecsendül a fülük:

Onodon van a putnoki nagyharang... Azoknak adták el a törökök.

A helység lelkésze azonban kinevette:

– Mesebeszéd ez!... A töröknek adott el a magyaroknak harangot... De ha így is lenne; akkor sem adják azt vissza az óndiak... No, és ennyi év után, ki ismeri fel a harangot?... Hacsak nem volt rajta valami jel!

A putnoki bíró szaladt haza a nagyapjához.

– Hallja kend, papó!... Nem hallotta az öregektől, hogy milyen jel volt a mi régi harangunkon, amit a törökök elraboltak?

– Már hogyne hallottam volna... Nagyapám mindig

emlegette, hogy egy tenyérrnyi nagyságú, keresztbe fektetett liliumot karcoltak bele a harangöntők.

Nosza, egyéb sem kellett a putnoki bírónak, álrühát öltött, s meg sem állt Ónodig. Sorba járta a helység házait, istállóit, beszélgetett a gazdákkal, a kocsisokkal, a szolgákkal.

– Hanem, hallják kendtek! – mondta nekik többek között – valami csudálatosan szép hangú harangjuk van kigyelmeteknek.

– Meghiszem azt – büszkélkedett az egyik ónodi gazda. – Lehallatszik ennek a hangja még tán a Hortobágyig is.

– Pedig a Sajóból halászták ki a mi elődeink, mert fentről rabolták valahonnan a törökök... Am a magyar vitézek rajtuk csaptak, s hogy a teherből szabaduljanak, a Sajóba dobták – tette hozzá egy másik.

Nagyot dobbant erre az álrühás putnoki bíró szíve. Ez csak a mi harangunk lehet – gondolta, s hamarosan kész is lett a tervvel... Barátságot köt a harangozóval, felmegy a toronyba és megnézi a harangot.

És amint elhatározta, úgy is cselekedett!... Hát csak elámult attól, amit ott látott!

A pompás nagyharang ívelt derekán ott díszlett a tenyérrnyi, keresztbe fektetett lilium.

Azon nyomban lóra pattant, és meg sem állt Putnokig.

Most már a pap is elhitte a dolgot, de azon főtt a feje, hogy hogyan lehet azt visszaszerezni ennyi év után? Végül úgy határozta, hogy felmennek Rimaszombatba a vármegyéhez, s előadják a dolgot... A törvényszék megfelszólította Borsod vármegyét, hogy adják vissza az óndiak...

Mit szaporítsuk a szót?... A putnoki nagyharang ügyében hosszú huzavona kezdődött Borsod és Gömör megyék törvényszékei között... De Putnok nem kapta vissza a nagyharangot. Sőt! Egyetlen putnoki se tehetette be a lábát Ónodra. A templomtornyot pedig fegyveres őrség vigyázta.

Hosszú, hosszú esztendők múlva, amikor Rákóczi Ferenc daliás kurucai jártak a Sajó völgyén, a putnokiak elpanaszolták a községben megpihenő nagyságos fejedelemnek a dolgot... A magyar nemzet nagy fia legfőbb emberének, a hajdani nógrádi notáriusnak, Ráday Pálnak mondotta el a dolgot.

– Szívesen utána nézek – válaszolta az. – Éppen Ónodra vagyok menendő.

Rákóczi kancellárja Ónodra érve magához hívatta a bírót és a papot.

TASNÁDI VARGA ÉVA

Fecskebúcsú

Búcsúzik a fecskepár:

– hideg szél fúj, ősz van már, elrepülünk messze, messze, tengeren túl, napkeletre.

Szárnyunk lendül, búcsút int, tavasszal jövünk megint, deres most a fészek alja, később fehér hó takarja, befagy patak fénylő tükre, álom borul fára, fűre.

Elrepülünk mind a ketten többi fecskeseregekkel, fiókánknak mondjuk: – Nézd meg, jövőre is lesz majd fészked, kijavítjuk, megtapasztjuk, könnyű szalmát, pelyhet hordunk, olyan lesz, mint régen volt, simogatja nap és hold, most pedig kék szárnyunk rebben, s útnak indulunk mi ketten.

Szabó Edit rajza

– Éppen erre jártunk – kezdte beszédét a híres gósz. Hallottuk, milyen szép hangja van az ónodi nagyharangnak.

A pap, aki öregember volt, s átélte a sokéves hercehurcát, gyanút fogott.

– Tessék megvárni nemzetes nagyuram az estét... Akkor megszólal a harang, és élvezheti majd kigyelmed is a szép hangját.

– Előre is köszönöm, csak hogy én látni is szeretném...

Nem volt mit tennie a papnak s a bírónak, felengedték a toronyba.

Ráday főkancellár alaposan körülnézte a harangot, de bizony a putnokiak által mondott jelet nem találta.

– Instállom kegyelmes uram – szólalt meg reménykedve az ónodi pap – bizonyára azok a kótyagos putnokiak vezették félre kegyelmedet.

– Meglehet – hangzott a főkancellár válasza... és ekkor, ebben a pillanatban feltűnt neki valami... A szép nagyharang karcsú derekán egy tenyérrnyi, keresztalakú bemélyedés volt.

– A lilium helye! – villant át a kancellár agyán.

Aztán a kíséretében levő borsodi törvénybíróhoz fordult:

– Köttesse le kegyelmed a harangot, pecsételtesse le a torony ajtaját... E harang addig nem szólalhat meg, amíg Putnokra nem viszik.

Az ónodi pap csak hebegett meglepetésében:

– Valaki lekaparta a putnoki harangról a liliumot – magyarázta a főkancellár a borsodi törvénybíróknak.

Ezután a torony ajtaját bezárták, és a vármegye viaszpecsétjével lepecsételték...

Harmadnap pedig futár érkezett Putnokra, hogy a falu vezetői mehetnek a harangért... Ne is mondjam, hogy micsoda örömmámor tört ki a helységben! Daloltak, táncoltak az emberek, és fennhangon dicsérték Rákóczi nevét.

Réggelre kelve pedig feldíszített, felvirágozott társzékereken megindultak Ónodra...

A vármegye emberei és a putnokiak halgatag komolysággal szálltak le a szekerekéről, hogy feltörjék a torony ajtaján levő viaszpecsétet.

De ebben a pillanatban irtózatos zuhanás hallatszott a toronyból.

– Leesett a harang! – morajlott fel az egybegyűlt nép.

A törvénybíró és a putnokiak dermedten nézték az érintetlen toronyajtóra. A borsodi törvényszék főbírájának azonban jó szeme volt... Ahogy felpillantott a torony ablakára, rögvést észrevette a falon az odatámasztott létra nyomait.

A gyanúja nem volt alaptalan... Valaki létrán felmászott a toronyba, bement az ablakon, és elfűrészelte a harangot tartó gerendákat.

Bizony a híres és vitatott nagyharang, amelynek szép szavát még a hortobágyi rónán is hallották, most ízzeporrá törve ott hevert a torony földjének porában.

Újabb nagy per keletkezett ebből Putnok és Ónod között... Am az új borsodi törvénybíró, akinek a kezébe került az immár három kosárnyit kitevő irathalmaz, az igazság mellé állva, a putnokiaknak elégtételt akart adni.

– Milyen kárpótlást kívának a harangért kigyelmetek? – kérdezte a tárgyaláson a putnokiakat.

– Mink annyi szarvasmarhát, amennyit a nagyharang ért – hangzott rá a putnoki bíró válasza.

Így is lett!

Legalább kétszáz ökröt és tehenet kaptak a harangért a putnokiak. A másik esztendő tavaszán, az egész Sajó-völgy figyelmétől kísérve hajtották az ónodi nyájat Putnokra.

Közben persze a jószágok megéheztek, megszomjaztak, s ilyenkor ugyancsak elbődültek... Azóta sem volt ilyen nagy bőség a Sajó völgyében!

A nép pedig jól tudta, hogy ezek a bögések a harangért kapott jószágoktól származnak.

Azóta járja aztán ez a szólásmondás:

Elbődült, mint a putnoki nagyharang!